

Журнал видається з 1996 року

№ 5

**Філологічні науки
Мовознавство**

2009

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

Андрієвська В. В., Хом'як Ю. В.

Експресивність синтаксичних фігур у франкомовному драматургічному тексті
(на матеріалі п'єси С. Беккета "En attendant Godot")..... 9

Вещицька В. О.

Кореляція семантики та іллокутивної функції в умовних складнопідрядних реченнях
(на матеріалі іспанської мови)..... 12

Гошилик В. Б.

Комплекативний потенціал якісних прикметників як атрибутивних поширювачів
аналітичних дієслівних предикатів 16

Дерев'янка О. А., Тронь А. А.

Сталі дієслівно-субстантивні сполучення типу to give a glance як засіб вираження кратності..... 19

Ділай І. П.

Лексична синтагматика когнітивних дієслів англійської мови..... 24

Долгополова Л. А.

Становлення форм Futur I і Futur II у німецькій мові 27

Жарковська І. В.

Функціональна семантика іменників 'fight' і 'struggle' у сучасній англійській мові..... 31

Коваль Н. В.

Проблема сурядності в дієслівно-іменникових конструкціях..... 35

**Редакційна рада “Наукового вісника Волинського національного університету
імені Лесі Українки”**

Коцан І. Я., доктор біологічних наук, професор.
Цьось А. В., доктор наук із фізичного виховання і спорту, професор.
Гаврилюк С. В., доктор історичних наук, професор.
Давидюк Г. Є., доктор фізико-математичних наук, професор.
Карлін М. І., доктор економічних наук, професор.
Мельник В. М., доктор технічних наук, професор.
Мірченко М. В., доктор філологічних наук, професор.
Смолюк І. О., доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія

Аркушин Г. Л., доктор філологічних наук, професор, головний редактор (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Гороть Є. І., кандидат філологічних наук, професор, заступник головного редактора (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Мірченко М. В., доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Моклиця М. В., доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Булатецька Л. І., кандидат філологічних наук, професор (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Олікова М. О., кандидат філологічних наук, професор (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Бублейник Л. В., доктор філологічних наук, професор (Волинський інститут економіки та менеджменту).
Зацний Ю. А., доктор філологічних наук, професор (Запорізький національний університет).
Перебийніс В. І., доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).
Сологуб Н. М., доктор філологічних наук, професор (Інститут української мови НАН України).
Швачко С. О., доктор філологічних наук, професор (Сумський державний університет).
Шульгач В. П., доктор філологічних наук, професор (Інститут української мови НАН України).
Мойсієнко В. М., доктор філологічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет імені І. Франка).
Чижевський Ф., доктор габілітований, професор (Університет імені М. Кюрі-Склодовської, м. Люблін, Польща).
Костусяк Н. М., кандидат філологічних наук, доцент, відповідальний секретар (Волинський національний університет імені Лесі Українки).

Рецензенти

Перебийніс В. І., доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).
Мірченко М. В., доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет імені Лесі Українки).
Зацний Ю. А., доктор філологічних наук, професор (Запорізький національний університет).

Журнал є науковим фаховим виданням України, у якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора чи кандидата наук (див. додатки до постанов президії ВАК України від 09.02.2000 р. № 2-02/2, 12.05.2002 р. № 1-05/6, 09.06.1999 р. № 1-05/7, 11.10.2000 р. № 1-03/8).

Адреса редакції: 43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13, Волинський національний університет імені Лесі Українки.
Тел.: (0332) 72-83-87, 72-35-52. Факс: (0332) 72-35-52. Ел. адреса: lutsk.vezha@gmail.com

Редактори: В. С. Голюк, Г. О. Дробот, Л. С. Пашук, В. Є. Сикора, Т. В. Яков'юк, Н. Я. Ярмольчук. Коректори: В. С. Голюк, Н. Я. Ярмольчук. Оператори: А. О. Косенко, З. С. Мацюк, Н. С. Раш, Л. М. Угонь, М. Б. Філіпович, О. С. Шумік. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 14067-3038ПР від 21.05.2008 р. Засновник і видавець – Волинський національний університет ім. Лесі Українки (43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13). Підп. до друку 29.05.2009 р. Обсяг 63,9 обл.-вид. арк., 64,17 ум. друк. арк. Наклад 300 пр. Ціна за домовленістю. ВНУ ім. Лесі Українки (43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13). Друк – ВНУ ім. Лесі Українки (43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13). Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК № 3156 від 04.04.2008 р. Зам. 2193.

3. Гурова О., Вейс О., Дейхина О. Люди и вещи в советской и постсоветской культуре. – Новосибирск : Изд-во НГУ, 2005. – 345 с.
4. Залевская А. А. Психолінгвістическіе проблемы семантики слова. – Калинин : КПЦ, 1982. – 174 с.
5. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : курс лекций. – М. : ЭТС, 2000. – 192 с.
6. Попов В. Ю. Український господарський менталітет : сутність і трансформації : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 ; Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України / В. Ю. Попов. – К., 2000. – 17 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінол. енцикл. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
8. Сергеева А. В. Русские : стереотипы поведения, традиции, ментальность. – 5-е изд. – М. : Флинта ; Наука, 2007. – 320 с.
9. Снітко О. С. Стереотипи у мовній свідомості особистості // Мовні та концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. 23, Ч. 3. – К. : ВПЦ “Київ. ун-т”, 2007. – С. 41–45.
10. Ханіпов Р. “Гопники” // *Social Identities in Transforming Societies*. – 2007. – № 2. – С. 14–19.
11. Driver : Журнал для тех, кто рулит! – 2008. – Июль–август. – С. 73.

Статтю подано до редколегії
13.02.2009 р.

УДК 811.111'367.3+811.161.2'367.3].091

A. V. Umanets – candidate of philological sciences, professor of department of foreign languages of National university of Kam'yanets-Podilsky of the name of Ivan Ogienko

Contrastive Studies of One-Member Sentences in the English and Ukrainian Languages

*Роботу виконано на кафедрі іноземних мов
КПНУ ім. І. Огієнка*

According to communicative and functional peculiarities we classified one-member sentences (OMS) into introductory, inferential and imperative ones. Differentiation of OMS is determined by their subdivision based on their nucleus meaning, correspondingly, into nominative-parametery and actional OMS. Regarding morphological and syntactical peculiarities of the English and Ukrainian languages we envisaged structural and, consequently, grammatical asymmetry of OMS in both languages.

Key words: one-member sentence, introductory type, inferential type, imperative type, grammatical correlation, iso-functional.

Уманець А. В. Контрастивні дослідження односкладних речень в англійській та українській мовах. Згідно з комунікативними і текстовими функціями односкладні речення (ОР) ми поділяємо на інтродуктивні, інферативні й імперативні. Диференціація ОР визначається їх класифікацією залежно від значення ядерного елемента на номінативно-параметральні й акціональні ОР. У зв'язку з морфолого-синтаксичними особливостями англійської та української мов порушується структурна й, закономірно, граматична кореляція у системі ОР.

Ключові слова: односкладне речення, інтродуктивний тип, інферативний тип, імперативний тип, граматична кореляція, ізофункціональний.

Уманец А. В. Контрастивные исследования односоставных предложений в английском и украинском языках. Согласно коммуникативным и текстовым функциям односоставные предложения (ОП) делятся нами на интродуктивные, инферативные и императивные. Дифференциация ОП определяется их классификацией в зависимости от значения ядерного компонента на номинативно-параметральные и акциональные ОП. В связи с морфолого-синтаксическими особенностями английского и украинского языков нарушается структурная и, естественно, грамматическая корреляция в системе односоставных предложений.

Ключевые слова: односоставное предложение, интродуктивный тип, инферативный тип, императивный тип, грамматическая корреляция, изофункциональный.

The article treats some problems of typological research, and is aimed at showing the results of investigation of simple sentence (i. e. a certain type of simple sentences: one-member sentences), specifying referential peculiarities of one-member sentences in both languages: English and Ukrainian.

We also tried to regard some divergent typological features of one-member sentences (OMS) which have a pernicious influence on language study, as there appear interference and transposition processes resulting in different isomorphic or allomorphic peculiarities. The complexity of the mentioned problem for students is based on different nomenclature of OMS in the English and Ukrainian languages and on their functional and structural divergency. Germanic languages are mostly characterized by framing-up where certain schemes can be actualized only in case of their immediate filling in by different constituents, while Slavonic languages have far wider means of compression and leaving out some redundant sentence elements.

Irrespective of some progress attained in recent decades (namely in contrastive study of Slavonic languages problems dealing with tongue twisters, modal meanings in spoken languages, complements of perception verbs), the morphological and syntactic levels of the English and Ukrainian languages are the least investigated branches of language typology and linguistic geography of both countries. At the same time, this branch that offers most research potentials allows to draw many useful conclusions and promote contrastive investigation of both languages [1–5].

Thus, the research objective of the given article is contrastive investigation of OMS in the English and Ukrainian languages.

While studying this very particular type of the sentence we suggest using some results of our investigation, which specify: criteria of distinguishing OMS and their homonymous constructions (i.e. theme introducing constructions, parcelling structures, recurrent elements, catching up responses, repeating responses, etc.); features of quasi OMS; referential representation of OMS in the text.

The research objective determines solving the tasks of distinguishing types of OMS on the basis of their referential features; comparing the use of introductory, inferential and imperative OMS in the English and Ukrainian languages; analyzing some aspects of translation of deictic nominative sentences.

Covering the problem of comparative investigation of OMS in the English and Ukrainian languages it is important to envisage structural and, therefore, grammatical correlation in the system of the sentences in question. The Ukrainian language system of verbal OMS is much more developed, which is determined by some factors: morphological peculiarities of verbal elements; environmental positions of their use; ways of expressing temporality, etc.

Thus, the verbal form of the second person plural is used in the Ukrainian language both in “означено-особових” sentences (*Чи не скажеш мені, чому сумуєш?*) and in “узагальнено-особових” sentences (*Всього за хвилину не скажеш*). In these cases temporal differentiation (expressing futurity) and the syntactical meaning of non-finality cannot be explicated within the limits of grammatical typology. At the same time, the English parallels of the above mentioned sentences differ by structural and grammatical asymmetry, where the distribution of functional accents between two nuclear centres of a sentence is observed. As a result, the correlation “one-memberness – two-memberness” in English and Ukrainian is changed. Insofar as these changes, the above mentioned facts cause the appearance of a far wider system of verbal OMS in the Ukrainian language. The implicit means of expressing the objective time and grammatical tense correlation represent one of the characteristic features of these OMS. The conceptual meaning of temporality is derivative from their main modal meaning where time reference of the sentences in question can be absolute or relative.

At the same time, the problem of OMS is not only the question of grammatical typology, but in most cases it refers to their textual referential features. In our investigation we define such functional variants of OMS as introductory, inferential, and imperative. This differentiation is extended taking into account lexical meaning of their nucleus. We distinguish nominative-parametery and actional types of OMS.

While comparing the functional variants of OMS in the English and Ukrainian languages it is necessary to mark far wider means of expressing introductory types of OMS with actional elements in Ukrainian. For example:

Як тебе на голос не пізнати? Серце і життя моє, і кров, Найсвятіше слово наше – мати, рідна земле, правда і любов! (А. Малишко) (узагальнено-особові); Ніколи я до того й після того не бачив мою матір такою. Схопилася, почервоніла, плаче, кричить, тупає ногами... (В. Кава) (означено-особові); Ідеш берегом, береш човна, сідаєш – і потрапляєш в інший світ (О. Левада) (неозначено-особові).

In the English language the introductory position of OMS is more typical of nominative-parametery elements. For example:

An evening by Randypole Billy. Green lily sky, orange flames over the West. Long flat clouds like copper angels with brass hair floating on the curls of the fire (Cary).

The inferential type of OMS is typical of English and Ukrainian as well. As a rule, nuclear elements of inferential OMS in English are nouns of nominative-parametery characteristics having different degree of generalization. For example:

The memory of the days before she got ill rose up to torment her. Days on the beach. Days on the lake... Nights of music. Nights of dancing. Nights at the shack (Cusack).

Inferential types of OMS can also be represented by OMS with actional nucleus in English and Ukrainian. Compare:

He was thinking of what this news would mean to Jan. To be out of the flat. To be cared for properly nurses, doctors, medicine, and greatest of all, never to be alone (Cusack); Вік в оцій кузні – з двадцять років. Усю силу в ній на цьому ковадлі по шматочку виклав і молотком розплющив, у чересла в земші панські перекував. Тут і помиратиму. Спасибі, таки відчужили хоч хату та кузню, мене надішли. Кую тепер (А. Головка).

As a rule, iso-functional parallels of Ukrainian OMS in this case appear to become sentences with two-nuclear elements.

The semantic configuration of inferential OMS includes invariant generalized meaning which implies textual dynamics. For example:

But what a coil was round two young things if they really were in love, as Holly would have it – as her father, and Irene, and Soames himself seemed to dread... Jon and Fleur! Two little lame ducks – charming callow yellow little ducks! A great pity! (J. Galsworthy).

Contrastive grammatical investigation of OMS in English and Ukrainian is closely related to their translation analysis. Thus, in the Ukrainian language there exist such types of OMS as deictic nominative sentences which have their English correlates represented by two-member sentences. The main difficulty is in the right choice of the subject (grammatical or logical) of the English sentences. Therefore, the actual sentence division is a result of considering grammar, logical, psychological relationships (cf. constructions with the introductory “it”, “this” or “here”, “there”, where discrepancy between grammatical subject and its translation correlates appears). Grammatical subject, which is either the core of the sentence or is devoid of this function, can be preceded by the introductory “there”/ “here”. The sentences of this type in the Ukrainian language are subdivided into sentences which point out some apparent objects (notions) and sentences pointing out some expected objects (notions) to identify them. For example:

Cf.: Сказати – святий вечір, але то б же на греблі гармошка та бубон не вгавали б, і по всім селі піснями мов перекликалася б молодь з усіх кутків. Але це ж тільки гомін (А. Головка); Ось і дворик (П. Мирний); Ось вона – Вірменія. Тисячолітні споруди і щойно створені архітектурні ансамблі. Знамениті на весь світ телескопи Бюракана, що досліджують далекі галактики... (С. Журахович).

The sentences of the first type correspond to the English two-member sentences with the introductory “there”/ “here”. The sentences of the second type correspond to the English two-member sentences with a verbal predicate, which means “movement”. Some English verbs are used while rendering them into English: “to pass”, “to come”, “to reach”, “to arrive” etc.

Thus, the conclusions of our research may be relevant in two distinct ways to the question of an appropriate classification of English syntactical units. Firstly, much attention has been given to the textual significance of the sentences in question (their pre- and post-textual relations). Secondly, translation of these sentences has proved a well-justified evaluation in the theory of translation. The prospects for future research will cover the investigation of interference and transposition factors while translation of OMS, highlighting isomorphic and allomorphic peculiarities of different grammatical structures of English and Ukrainian which are either heterogeneous or cognate.

Literature

1. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської і української мов : навч. посіб. – Вінниця : Нова кн., 2003. – 464 с.
2. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. – К. : Академія, 2006. – 423 с.
3. Bell R. T. Translation and Translating : Theory and Practice. – N. Y. : Longman, 1997. – 298 p.
4. Nakuta K. Reflections on Bilingualism // Landmarks of American Language and Linguistics. – Washington, 1993. – Vol. 2. – P. 66–72.
5. Hatim B., Mason J. Discourse and Translator. – N. Y. : Longman, 1997. – 258 p.

Статтю подано до редколегії
09.02.2009 р.